

OBSAH

PŘEDMLUVA.....	5
ZÁKLADNÍ DÍLA ODBORNÉ LITERATURY.....	7
I. ČLOVĚK A VÁLKA.....	9
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	9
OSOBNOSTI.....	14
Günter Grass – problematizující ironik, skeptik a neohrožený kverulant.....	14
Heinrich Böll – „křesťanský anarchist“ a humanista.....	15
Martin Walser – ztělesnění rozpornosti Německa.....	16
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	17
Thomas Mann: <i>Kouzelný vrch</i>	17
Curzio Malaparte: <i>Černý vítr</i>	19
Fred Wander: <i>Sedmá studna</i>	22
Günter Grass: <i>Plechový bubínek</i>	23
Heinrich Böll: <i>Skupinový snímek s dámou</i>	25
PRAMENY.....	26
LITERATURA.....	27
II. ČLOVĚK A POKROK – UMĚLECKÁ AVANTGARDA.....	28
UMĚLECKÉ ZÁKLADY.....	28
a) Futurismus a kubofuturismus.....	29
OSOBNOSTI.....	30
Vladimir Majakovskij – „já sebe jsem zkrotil a šláp na hrdlo své vlastní písni“.....	30
Velimir Chlebnikov – inovátor poctiky.....	31
b) Expresionismus.....	32
c) Dada (dadaismus).....	34
d) Surrealismus.....	37
OSOBNOSTI.....	40
André Breton – duchovní otec a „papež“ surrealismu.....	40
Robert Desnos – prorok surrealismu.....	42
Paul Éluard – znepokojivý surrealista.....	42
Philippe Soupault – mladý průkopník, zestárlý melancholik.....	43
Louis Aragon – od surrealismu ke komunisticky angažované literatuře.....	43
Henri Michaux – velký osamělý.....	44
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	44
a) Futurismus a kubofuturismus.....	44
Filippo Tommaso Marinetti.....	44
Vladimir Majakovskij.....	45
Velimir Chlebnikov.....	46
a) Expresionismus.....	48
Alfred Lichtenstein.....	48
Else Lasker-Schüllerová.....	48
Jakob van Hoddis.....	48

Georg Heym: <i>Démoni měst</i>	49
Leonhard Frank: <i>Raubíři</i>	49
Alfred Kubin: <i>Země snivců</i>	51
c) Dada (dadaismus)	52
Kurt Schwitters.....	52
c) Surrealismus	52
André Breton – Philippe Soupault: <i>Magnetická pole</i>	52
André Breton.....	54
Paul Éluard.....	55
Robert Desnos.....	56
Louis Aragon: <i>Usmrčení</i>	58
Henri Michaux.....	59
PRAMENY.....	63
LITERATURA.....	64
III. ČLOVĚK A HLEDÁNÍ – EXPERIMENTY V PRÓZE	65
UMĚLECKÉ ZÁKLADY.....	65
a) Francouzští, italské a britské modernisté	65
b) Surrealistická východiska v próze	65
c) Experimenty francouzského „nového románu“	66
d) OULIPO – Dílna potenciální literatury	69
e) Britské pokusy po roce 1945	72
f) Postmoderní situace	73
OSOBNOSTI.....	76
Marcel Proust – formování románové techniky 20. století.....	76
André Gide – velký ovlivňovatel.....	78
James Joyce – největší experimentátor modernistické prózy (metoda proudu vědomí).....	80
Virginia Woolfová – světy citlivých jedinců v lyrizovaném románu.....	86
David Herbert Lawrence – outsider, za života nepochopený a opomíjený modernista.....	88
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	91
Marcel Proust: <i>La Recherche du temps perdu – Du côté de chez Swann</i>	91
<i>Hledání ztraceného času – Svět Swannových</i>	91
André Gide: <i>Penězokazi</i>	94
<i>Deník Penězokazů</i>	96
James Joyce: <i>Ulysses – Part Lestygonians</i>	97
<i>Odyseus</i>	98
Virginia Woolfová: <i>K majáku</i>	99
David Herbert Lawrence: <i>Vůně chryzantém</i>	101
Natalie Sarrautová: <i>Zlaté plody</i>	110
Raymond Quenau: <i>Na svatého Dyndy</i>	111
Lawrence Durrell: <i>Alexandrijský kvartet</i>	113
PRAMENY.....	114
LITERATURA.....	115
IV. ČLOVĚK A HUMANITA	116
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	116

OSOBNOSTI.....	120
Romain Rolland – pacifistické postoje a „román řeka“.....	120
Thomas Mann – prototyp literární ikony.....	121
Antoine de Saint-Exupéry – o létání a psaní.....	122
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	124
Antoine de Saint-Exupéry: <i>Země lidí</i>	124
Antoine de Saint-Exupéry: <i>Malý princ</i>	127
Giuseppe Tomasi di Lampedusa: <i>Gepard</i>	129
PRAMENY.....	132
LITERATURA.....	133
V. ČLOVĚK A OSAMĚNÍ.....	134
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	134
OSOBNOSTI.....	134
Albert Camus – jak se chovat, nevěříme-li ani v Boha, ani v rozum.....	134
Jean Paul Sartre – „poslední evropský intelektuál“	138
Graham Greene – „kronikář žalostného dvacátého století“.....	139
Louis Ferdinand Céline – nezařazený a nezařaditelný osamělý jedinec.....	142
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	146
Albert Camus: <i>L'Étranger</i>	146
Albert Camus: <i>Cizinec</i>	146
Jean Paul Sartre: <i>Slova</i>	147
Graham Greene: <i>Dva jemní lidé</i>	148
Louis Ferdinand Céline: <i>Cesta do hlubin noci</i>	152
PRAMENY.....	154
LITERATURA.....	155
VI. ČLOVĚK A EXIL.....	156
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	156
OSOBNOSTI.....	157
Ivan Bunin – předposlední reprezentant ruské literární aristokracie.....	157
Vladimir Nabokov – poslední reprezentant ruské literární aristokracie.....	160
Marina Cvetajevová – básnířka tragického ženského osudu.....	163
Josif Brodskij – ironický pozorovatel vyšlý z ruského undergroundu.....	164
Andrej Makine – „ruský prozaik ve francouzštině“	165
Wladimir Kaminer – uprchlík z SSSR a populární německý prozaik.....	165
Witold Gombrowicz – mistr nesentimentálního sarkasmu.....	165
Gustav Herling-Grudziński – tvůrce autobiografické prózy a kronikář doby.....	167
Czesław Miłosz – básník věrný skutečnosti.....	167
Sławomir Mrożek – groteskní satira s absurdními rysy.....	169
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	170
Ivan Bunin: <i>Poslední schůzka</i>	170
Vladimir Nabokov: <i>Dar</i>	174
Marina Cvetajevová.....	175

Andrej Makine: <i>Rekviem za východ</i>	178
Klaus Mann: <i>Mefisto. Román jedné kariéry</i>	179
Czesław Miłosz: <i>Miłoszova abeceda – Znalosti</i>	180
PRAMENY.....	181
LITERATURA.....	182
VII. ČLOVĚK POD TLAKEM TOTALITNÍCH REŽIMŮ	183
NEKULTURNÍ „KULTURNÍ“ SITUACE.....	183
OSOBNOSTI.....	185
Isaac Babel – „na nose brejle a v duši podzim“.....	185
Daniil Charms – zajímající se jen o to, co oficiálně nemělo žádný význam.....	186
Michail Bulgakov – fantaskně groteskní pokračovatel ruské literární tradice.....	187
Boris Pasternak – lyrická otázka „Jaké je zrovna teď na ulici tisíciletí?“.....	187
Nikolaj Gumiljov – organizátor a teoretik akméismu.....	189
Anna Achmatovová – ikona ruské poezie 20. století.....	189
Osip Mandelštam – budovatel a dovršitel básnické kultury.....	190
Sergej Jesenin – citově naléhavý lyrik.....	192
Alexandr Solženicyn – moralista a svědomí Ruska.....	193
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	194
Isaac Babel: <i>Cesta do Brodů</i>	194
Daniil Charms: <i>Rytíř</i>	195
Michail Bulgakov: <i>Mistr a Markétka</i>	197
Boris Pasternak: <i>Doktor Živago</i>	199
<i>lyrika</i>	203
Nikolaj Gumiljov.....	204
Osip Mandelštam.....	206
Anna Achmatovová.....	209
Sergej Jesenin.....	211
Alexandr Solženicyn: <i>Jeden den Ivana Denisoviče</i>	214
PRAMENY.....	218
LITERATURA.....	219
VIII. ČLOVĚK A LYRIKA	220
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	220
OSOBNOSTI.....	221
Rainer Maria Rilke – totální izolace génia.....	221
Georg Trakl – melancholie jako životní téma.....	224
Christian Morgenstern – groteskní nonsensová lyrika.....	225
Guillaume Apollinaire – otec meziválečné avantgardy.....	225
Thomas Stearns Eliot – výboje modernismu v anglicky psané poezii.....	227
Federico García Lorca – sepětí místní andaluské tradice s avantgardní lyrikou.....	230
Jacques Prévert – typ lidového básníka.....	231
Dylan Thomas – absolutní lyrik.....	232
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	233
Rainer Maria Rilke.....	233

Georg Trakl.....	236
Christian Morgenstern.....	241
Guillaume Apollinaire.....	245
Thomas Stearns Eliot.....	261
Federico García Lorca.....	267
Jacques Prévert.....	269
Dylan Thomas.....	275
PRAMENY.....	279
LITERATURA.....	280

IX. ČLOVĚK V STŘEDOEVROPSKÉM PROSTORU.....281

KULTURNÍ ZÁKLADY.....281

OSOBNOSTI.....	288
Franz Kafka – světová literární ikona.....	288
Bruno Schulz – uchovatel ztracených světů.....	288
Philip Roth – tragika rozpadajícího se světa.....	289
Franz Werfel – „miláček bohů“.....	290
Robert Musil – obraz světa bez vlastností.....	292
Elias Canetti – „nadnárodní kultura“ se středoevropskými kořeny.....	294
István Örkény – mistr groteskní miniatury a povídky.....	295
Thomas Bernhard – nenávidný rouhač a provokatér.....	295
Elfriede Jelineková – bojovnice proti „vládě zla“.....	297
Olga Tokarczuková – hledání životních základů a ukotvení.....	298

LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	299
Peter Altenbeg: <i>Kavárna</i>	299
Franz Kafka: <i>Jezdec na uhláku</i>	299
Bruno Schulz: <i>Sanatorium na věčnosti – Kniha III, V</i>	300
Philip Roth: <i>Pochod Radeckého</i>	302
Robert Musil <i>Muž bez vlastností</i>	304
István Örkény: <i>Zkouška charakteru</i>	306
István Örkény: <i>Chut' k jídlu</i>	306
Olgy Tokarczuková: <i>Denní dům, noční dům</i>	307
PRAMENY.....	310
LITERATURA.....	311

X. ČLOVĚK A ILUZE – LABYRINT POPULÁRNÍ LITERATURY.....312

LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	312
LITERATURA.....	314

a) „Romance“ pro ženy.....	314
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	314
PRAMENY.....	315
LITERATURA.....	315

b) Western.....	315
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	315

c) Horror a thriller	316
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	316
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	319
Dafne du Maurier: <i>Ptáci</i>	319
Roald Dahl: <i>Feneze a katastrofa (pravdivý příběh)</i>	320
Sebastian Faulks: <i>Peklo pro zvané</i>	322
PRAMENY.....	324
LITERATURA.....	324
d) Detektivka	324
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	324
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	329
Gilbert Keith Chesterton: <i>Létající hvězdy</i>	329
Dorothy Leight Sayersová: <i>Vražda potřebuje reklamu</i>	330
Friedrich Dürrenmatt: <i>Soudce a jeho kat</i>	332
PRAMENY.....	334
LITERATURA.....	334
e) Science fiction (sci-fi, S-F)	334
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	334
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	338
Mary Shellyová: <i>Frankenstein čili moderní Prometheus</i>	338
George Orwell: <i>1984</i>	339
PRAMENY.....	343
LITERATURA.....	343
f) Komiks	343
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	343
PRAMENY.....	348
LITERATURA.....	349
g) Fantasy	349
LITERÁRNÍ ZÁKLADY.....	349
LITERÁRNÍ UKÁZKY.....	354
Joanne Katleen Rowlingová: <i>Harry Potter a Relikvie smrti</i>	354
Hector Hugh Munro-Saki: <i>Gabriel-Ernest</i>	354
PRAMENY.....	357
LITERATURA.....	358
XI. ČLOVĚK A OTÁZKY SOUČASNOSTI	359
Některé tendence v evropské literatuře.....	359
PRAMENY.....	363
XII. ČLOVĚK NA DIVADLE – PROMĚNY DRAMATU A DIVADELNÍ SCÉNY	364
PROMĚNY DIVADELNÍHO PROVOZU.....	364
OSOBNOSTI, KTERÉ POSUNULY DRAMATICKOU TVORBU A DIVADLO.....	365
Luigi Pirandello – modernistický přístup k dramatické postavě.....	365
Federico García Lorca – síla dramatické emoce.....	365

Avantgardní experimenty v scénografii a hereckém projevu – Mejerchold, Bauhaus.....	365
Antonin Artaud – divadlo krutosti a jeho následníci.....	366
Bertolt Brecht – projekt „epického divadla“.....	367
Albert Camus a Jean-Paul Sartre – dvě podoby existenciálního dramatu.....	369
Podoby absurdního dramatu – Beckett, Ionesco, Stoppard, Mrožek.....	370
Britský <i>kitchen-sink</i> (kuchyňský realismus) – John Osborne, Harold Pinter.....	372
Friedrich Dürrenmatt – porozumět době a přenést ji do groteskní metafory.....	372
Jerzy Grotowski – novátor divadelní režie.....	373
Divadelní provokace a spílání publiku – Thomas Bernard, Elfriede Jelineková.....	374
PRAMENY.....	375
LITERATURA.....	375
REJSTRÍK JMENNÝ.....	376